LINGUISTIC AND LEGAL IMPLICATIONS OF THE UNION OF TRANSYLVANIA AND ROMANIA: NEW LATIN WORDS IN THE WORKS OF THE TRANSYLVANIAN JURISTS GEORGIU PLOPU AND ŞTEFAN LADAY

Teodor Sâmbrian
Prof. PhD., University of Craiova

Abstract: After the union of all Romanian provinces, an essential condition for the existence of Romania as a unitary state became the concretization of the legislative unification, which involved the same laws to be applied across the country. Unlike Bessarabia and Bukovina, this process was extremely laborious in the case of Transylvania, where, until 1943, the Hungarian and Austrian civil legislation remained in force and was unknown to the jurists from the Old Romanian Kingdom. The need for the elaboration in Romanian of several works that would enable all Romanian jurists to know the legal system which applied in Transylvania became stringent. The most important contribution in this direction belongs to the Romanian jurist scholars Georgiu Plopu – author of a monumental work, "Părţi alese din dreptul privat ungar" (2358 p.), considered to be "the first treatise of Hungarian private law in Romanian and Hungarian legal literature" – and Ştefan Laday – author of an extremely useful work for practitioners, "Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile şi regulamentele modificatoare, cuprinzând şi jurisprudenţa" (2039 p.), considered to be "the most important work of civil law in Romanian doctrine for those situations in which local legal norms apply in Transylvania". As a result of a research on the two above mentioned authors, I have identified over 300 specialised legal and general vocabulary terms which do not appear in any Romanian language dictionary. The present study focuses on 60 Latin words.

Keywords: legislative unification, legal Linguistics, Romanian lexicology, Georgiu Plopu, Ştefan Laday.

1.PRELIMINARII

Desăvârşirea unităţii naţionale prin unirea Transilvaniei cu România şi înfăptuirea României Mari ca stat naţional unitar a presupus, printre altele, ca o condiţie esenţială, aplicarea aceleiaşi legislaţii pe întreg teritoriul reîntregit. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, imediat dupa unire s-a desfăşurat un proces complex de înlocuire a legislaţiilor străine din provinciile alipite, finalizat rapid în cazul legislaţiei administrative şi penale, dar mult mai anevoios în cazul legislaţiei civile. Sub acest aspect, unificarea totală s-a realizat în anul 1928 în cazul Basarabiei şi zece ani mai târziu în cazul Bucovinei.

În ceea ce priveşte Transilvania, din motive pe care le considerăm preponderent subiective, unificarea legislaţiei civile a început târziu, în 1943 şi 1945, a continuat în anii 1947, 1948,1954, 1996 şi s-a finalizat la 1 octombrie 2011, la aproape 93 de ani de la Marea Unire, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod Civil. Drept urmare a acestei stări de fapt, în primii 25 de ani de la înfăptuirea unirii, Transilvania a constituit o nedorită enclavă în sistemul legislaţiei civile româneşti, instanţele judecătoreşti din această parte a ţării fiind

nevoite să soluţioneze cauzele după norme juridice de cele multe ori foarte diferite, chiar opuse principiilor de drept aflate în vigoare în restul României. Astfel, în judeţele Maramureş, Satu-Mare, Bihor şi cea mai mare parte a Banatului, se aplica legislaţia maghiară alcătuită din edicte ale regilor maghiari din evul mediu, diverse legi adoptate în secolele XIX-XX, Normele juridice provizorice din 1861 şi dreptul cutumiar reprezentat în primul rând de Tripartitul lui Ştefan Werbőczy din 1514, în timp ce în restul Transilvaniei şi în regiunile grănicereşti din Banat se aplicau codul civil austriac, precum şi aşa-numita legislaţie locală recunoscută de Diploma Leopoldină din 1691, respectiv Tripartidul lui Werbőczy şi colecţiile de legi-Aprobatele şi Compilatele- emise în Principatul Transilvaniei din 1540 până la anexarea principatului de către imperiul austriac.

Acest sistem legislativ extrem de eterogen şi nu de puţine ori desuet, precum şi jurisprudenţa şi doctrina corespunzătoare erau total necunoscute juriştilor-practicieni şi teoreticeni - din Vechea Românie. De aceea, în condiţiile în care au rămas în vigoare legislaţia civilă maghiară şi cea austriacă, s-a simţit în mod imperios nevoia elaborării în limba română a unor lucrări de doctrină şi practică judiciară care să permită tuturor juriştilor români cunoaşterea sistemului de drept aplicabil în Transilvania. O asemenea operă putea fi întreprinsă cu deplin succes numai de jurisconsulţii ardeleni care cu o bogată experienţă în cele mai înalte structuri ale sistemului judiciar din Ungaria se dovediseră fini cunoscători ale celor mai subtile şi controversate chestiuni de drept pe care le ridicau legislaţiile şi jurisprudenţa maghiară şi austriacă. În această privinţă, în mod cert, cea mai importantă contribuţie au adus-o erudiţii jurişti ardeleni Georgiu Plopu şi Ştefan Laday al căror destin, opus din punct de vedere al opţiunilor politice până la Marea Unire, începând cu 1919 s-a îngemănat prin activitatea excepţională pe care au desfăşurat-o în ţară în scopul reorganizării vieţii juridice în noile condiţii existente în statul român reîntregit şi realizării unificării legislative.

Georgiu Plopu(1857-1940), doctor în drept la Universitatea din Budapesta (25 aprilie 1885), a fost avocat în Arad (1886-1893), judecator la Tribunalul Gyula(1893-1898), preşedinte al Judecătoriei din Vişeu(1898-1900), judecător la Tabla regească (curtea de apel) din Oradea (1900-1910), judecător la Curia regească din Budapesta (1910-1919), corespunzând consilierului de Curte de casaţie la Curtea supremă de justiţie a Ungariei [1]. Ca membru al celei mai importate secţii a Curiei regeşti (secţia I alcătuită din cei mai de seamă judecători ai Curiei şi prezidată de preşedintele Curţii supreme), Georgiu Plopu a primit însărcinarea oficială să adune selectiv, în mod sistematic, şi să realizeze o culegere de decizii pronunţate de senatul (secţia) I al Curiei regeşti din Budapesta care conţin enunţuri cu valoare de principiu. Juristul român şi-a îndeplinit în mod ireproşabil sarcina, redactând şi publicând între anii 1915-1919 mai multe volume intitulate *Spicuiri din practica senatului prim civil al Curiei regesti ungare* în Monitorul de Jurisprudenţă (Jogtudományi Közlöny) din Budapesta [2]. La 11 aprilie 1919 Georgiu Plopu a fost arestat de autorităţiile guvernului bolşevic instaurat de Béla Kun. A fost eliberat după cucerirea Budapestei de către armata română şi s-a repatriat la 16 august 1919, oferindu-şi serviciile Consiliului Dirigent al Transilvaniei [3]. Considerat juristul ardelean cel mai indicat care să colaboreze la opera de unificare a sistemului judiciar [4], Georgiu Plopu a fost invitat de guvernul român să ia parte

la lucrarile pregătitoare ale acestei opere[5]. Datorită poziţiei sale ferme şi bine argumentate, în locul organizării unei justiţii autonome în Transilvania, aşa cum se preconizase iniţial, s-a decis ca în cadrul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din Bucureşti să se înfiinţeze *de facto* o secţie competentă să soluţioneze recursurile provenite de pe teritoriul Transilvaniei, Georgiu Plopu fiind numit la 7 mai 1920 preşedinte al acestei secţii, calitate în care a funcţionat până la pensionare (8 octombrie 1925)[6].

Opera fundamentală a lui Georgiu Plopu, intitulată *Părţi alese din dreptul privat ungar*, tomul II (1923) şi tomul I (1929), însumând 2358 de pagini, ce tratează fundamentele dreptului privat ungar [7], a fost la data apariţiei „primul şi singurul tratat de drept privat ungar atât în literatura juridică română, cât şi în cea maghiară, cea ce făcea ca cea mai de seamă lucrare de drept privat ungar să fie opera unui înalt magistrat român, scrisă în limba română” [8].

Ştefan Laday (1873-1936), descendent al unei generaţii de jurişti ardeleni [9], după studii universitare la Budapesta, Viena şi Berlin, în 1900 a fost numit judecător, apoi procuror, iar din 1902 având gradul de consilier de curte de apel, a fost angajat la ministerul ungar al justiţiei. Prin lucrările publicate, precum şi prin participarea sa la numeroase congrese şi conferinţe internaţionale de criminologie şi de drept penal, a ajuns în scurt timp să fie apreciat ca unul din cei mai de seamă jurişti din Ungaria, numele său fiind inclus din 1915 în dicţionarul enciclopedic maghiar *Révai nagy lexikona* (vol. 12, p.415) [10]. Apropiat al lui Béla Kun (cu care a şi publicat în coautorat două lucrări juridice), Ştefan Laday a făcut parte din guvernul acestuia ca locţiitor al comisarului poporului pentru justiţie. În 1919 se reîntoarce în Ardeal, fiind numit la puţin timp după sosire consilier tehnic al Consiliului Dirigent [12]. Cunoscând perfect limbile maghiară şi germană (cunoştea, de asemenea, limbile latină şi greaca veche şi vorbea fluent limbile franceză şi sârbă) a tradus în limba română legile locale rămase în vigoare în Transilvania. Vastele sale cunoştinţe, bogata sa experienţă în principalele ramuri ale dreptului (lucru rar, era un expert atât în dreptul penal, cât şi în dreptul civil), precum şi imensul prestigiu de care se bucura au constituit argumentul determinant ca, în ciuda unei virulente opoziţii în presa vremii care îi reproşa trecutul politic, să fie numit în 1929 consilier permanent la Consiliul legislativ, organism însărcinat să coordoneze lucrările de legislaţie şi să pregătească unificarea legislativă a României. Doi ani mai târziu, cel ce fusese supranumit de contemporanii săi, în semn de suprem omagiu, Jurisconsultul Ardealului” [15], a devenit preşedintele secţiunii de drept privat. În această calitate, Ştefan Laday a avut o contribuţie covârşitoare [16] la întocmirea proiectelor de legi şi la elaborarea proiectelor de unificare a tuturor codurilor. Este demnă de remarcat în această privinţă contribuţia sa directă la întocmirea proiectelor codului civil, codului de procedură civilă, codului de comerţ şi a proiectului de lege pentru unificarea dispoziţiilor privitoare la cărţile funciare, precum şi colaborarea la întocmirea proiectelor de cod penal şi de procedură penală[17].

În privinţa lucrărilor ştiinţifice ale lui Ştefan Laday, în domeniul dreptului penal remarcăm contribuţia substanţială [18] în cadrul colectivului care a elaborate cele cinci volume ale *Tratatului de drept şi procedură penală Ion S. Tanoviceanu* (1924-1927). Ca civilist, Ştefan Laday este autorul a două lucrări de referinţă în doctrina juridică română:

Cărţile funduare (în doua ediţii, 1923 şi 1927), „prima lucrare din literatura noastră juridică în care se tratează sistematic aspectele legate de instituţia cărţilor funciare "[19] şi monumentalul tratat *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile şi regulamentele modificatoare cuprinzând şi jurisprudenţa* (publicat în trei volume între anii 1924-1927 şi însumând 2039 de pagini), lucrare ce „a avut o importanţă teoretică şi practică excepţională în primii 20 de ani de la unire, exercitând o puternică înrâurire asupra vieţii juridice din Ardeal "[20].

2.PRECIZĂRI PREALABILE

În această primă parte a studiului nostru prezentăm 60 de latinisme excerptate din operele de drept civil ale lui Georgiu Plopu şi Ştefan Laday, care nu au fost incluse în niciun dicţionar al limbii române. Ele nu sunt proprii numai celor doi autori, ci fac parte din limbajul juriştilor ardeleni din prima jumătate a secolului trecut.

Fiecare cuvânt conţine şapte secţiuni expuse în următoarea ordine: cuvântul-titlu, categoria morfologică, variante de scriere, variante lexicale, etimologia, definiţia cuvântului-titlu şi unul sau doua citate din lucrarile celor doi autori în care se regăseşte cuvântul-titlu. În cazul omonimelor, cuvântul-titlu poartă la umăr o cifră corespunzătoare ordinii raportate la omonimele înregistrate în *Micul Dicţionar Academic.*

Într-un număr viitor vom prezenta şi concluziile acestui studiu.

3.LATINISME EXCERPTATE DIN OPERELE LUI GEORGIU PLOPU ŞI ŞTEFAN LADAY

Abnormal-ă adj. Anormal (din latina medievală **abnormalis**). *Cauza acestor stări abnormale s-a atribuit ... acelei împrejurări că dreptul în vigoare nu era cuprins în colecţiune scrisă* [21].

Abnota verb tranz.(din lat. **abnotare**). A înlătura din cartea funciară menţiuni privitoare la unele fapte juridice sau drepturi de creanţă înscrise iniţial în cartea funciară. *Parcela No. 1500 a se va abnota şi se va transnota în coala funduară a cumpărătorului*[22].

Abnotare subst. fem. (din **abnota**). Înlăturare din cartea funciară a unei menţiuni referitoare la fapte juridice sau la drepturi de creanţă care privesc imobilul intabulat. *Abnotarea este separarea unei parcele sau a unei parţi de parcelă dintr-un corp de avere* [23].

Abnotat-ă adj.(din **abnota**). (Despre un drept sau un fapt juridic notat în cartea funciară) Care a fost înlăturat din rândurile menţiunilor înscrise în cartea funciară. *Când unele parcele ce fac parte dintr-un corp de avere tabular se înstreinează, ele vor fi abnotate din corpul de avere de care se ţineau până acum, iar dacă cel ce dobândeşte parcelele are deja un protocol funduar, parcelele abnotate vor fi înscrise în acest protocol…*[24].

Abnotaţiune subst. fem.(din **abnota**+sufixul *–ţiune*). Abnotare. *Numărul de ordine sub care ordonanţa judecătorească de abnotaţiune sau de adnotaţiune este înscrisă in foaia de proprietate va fi citată în rubrică ,, Notă"* [25].

Absta verb intranz.(din lat. **absto,-are**). A sta la distanţă, a se dezice. *De la această procedere însă a trebuit să abstau.* [26]. *Tribunalul a vătămat regula de drept material şi*

prin aceia că starea faptică din chestiune nu o consideră de posesiune, ci de relaţiune de serviciu de la care intimaţii oricând pot absta [27].

Abstare subst. fem.(din **absta**). Dezicere (de un act juridic). *După ce ele, fară rezervă au contractat cu reclamanta, înainte de abstare aveau datorinţa să suplinească mancitatea procurei* [28].

Abzice (din lat. **abdicere**). A renunţa la un drept sau la o prerogativă. *Dreptul la dotaliţiul legal încetează:a)daca soţia abzice de el* [29]. *În decursul pertractării apelatorice…apare că intimaţii…au abzis reclamantului administrarea bunurilor* [30].

Abzicere subst. fem. (din **abzice)** Renunţare la un drept sau la o prerogativă. *Pentru validitatea actului de drept se pretinde mai departe document public de notar regesc...pentru câştigare oneroasă de avere immobilă şi abzicere gratuită de vreun drept*[31]. *O astfel de declaraţiune…este identică cu abzicerea de ereditate*[32].

Abzis,-ă adj. (din **abzice)** Care renunţă la un drept. *Această excepţiune e valabilă şi în favoarea eredelui abzis sau escontentat dacă acesta refuză a primi şi respinge ereditatea*[33].

Achira verb tranz. (din lat. **acquiro,-ere)** A dobândi. *Copiii de ambele sexe până nu au împlinit etate de 12 ani…nu pot nici achira , nici înstăina avere şi nici obliga nu se pot.* [34].

Achirare subst. fem. (din **achira**) Dobândire. *Curia… recunoaşte expres facultatea de activitate şi achirare a acestor monachi*[35]. *Achirarea dreptului de servitute*[36].

Achizit,-ă, adj. (din lat. **acquisitus**) (Despre un bun sau avere) Care a fost dobândit altfel decat prin moştenire. *Dotaliţiul scripsal, ca datorie clară, îngreunează lăsământul bărbatului , şi anume, în primul rând averea achizită a bărbatului* [37]. *Bunurile ce se ţin de lăsământ pot fi bunuri moştenite sau bunuri dobândite în alt mod (achizite)*[38].

Achizitar,-ă adj. (din **achizit**) Referitor la ceea ce a fost dobândit altfel decât prin moştenire. *Erezii lineari sau erezii achizitari vor eredita acest imobil în natură?* [39]. *Acea avere, ca avere achizitară, o eredita reclamantul în baza eredităţei conjugale [40]*.

Acluda verb tranz. şi refl. (din lat. **accludere**, conform *ad* şi *claudere*) A anexa. *Notiţele acestea le va păstra unul din martori şi după moartea testatorului le va preda notarului comunal spre a le acluda(alătura) la cazul mortual*[41]. *Asupra decursului întreg al afacerii se dresează proces-verbal, la care e a se acluda testamentul cu acea notă* [42].

Acrescent[2] , -ă adj./Scris şi *acc-* /Variantă lexicală*: acreşcent*(din lat. **accrescens,-tis**) Care sporeşte partea succesorală a unui moştenitor [43] *Cu partea accrescentă trec şi sarcinele* [44].

Acrescenţă subst. fem. / Scris şi *acc-* /Variantă lexicală*: acreşcenţă* (din lat. **accrescentia**) Acrescământ. *În caz de accrescenţă toate sarcinile… cari îngreunează partea respectivă a lăsământului trec dimpreună cu această parte la eredele sau erzii cărora le cade această parte ca accreşcentă*[45] *Dreptul de acrescenţă are loc numai când există testament*[46].

Acreşte verb intranz/ Scris şi *acc-* (din lat. **accrescere**) (Despre partea succesorală a unui moştenitor) A creşte, a spori. *Partea sau cota eredelui căzut de la ereditate accreşte la*

partea sau părţile celuilalt erede sau celorlalţi erezi a căror părţi prin aceasta cresc, se măresc proporţionat[47].

Actorat subst. neutru (din latina medievală **actoratus**) Calitate procesuală de reclamant. *Pe baza aceasta cereau respingerea acţiunii respectivului creditor în lipsă de actorat*[48]. *Debitorul poate ridica excepţiunea că acea căsătorie a fost nulă şi prin urmare văduva nu are actorat* [49]. *Practica curiei privitor la actoratul proceselor de radiere nu este pusă la punct.* [50].

Acvira verb tranz./Variantă lexicală: **achira** (din lat. **acquire,-ere**) A dobândi, a câştiga, a procura. *Eredele care acvirează martori falşi* [51].

Acvirare subst. fem. /Variantă lexicală: **achirare** (din **acvira**) Câştigare, dobândire. *Pentru validitatea afacerii de drept se pretinde document de notariu public referitoriu la procurele speciale dintre soţii conjugali spre a contracta asupra înstrăinării sau însărcinării averii immobile precum şi asupra acvirării de averi imobile*[52].

Acvirat,-ă adj (din **acvira**) care a fost dobândit, câştigat, procurat. *Preţul de vânzare trece sau nu trece peste preţul de cumpărare al imobilului acvirat* [53].

Adnexa verb tranz. (din lat. **adnecto,-ere,-nexui**) A anexa, a adăuga. *În decursul pertractării apelatorice intimaţii au adnexat decisul sedriei orfanale a judeţului Alba-Inferioară*[54].*După colecţiunea Szegedi au urmat colecţiunea din 1779 de la Buda, mai apoi colecţiunile din 1822 si din 1844, tot din Buda, adnexându-se ulterior…si legile din 1848.* [55].

Adscriere subst. fem. (din lat. **adscribere**) Adăugire în scris. *Publicaţiunea oficială trebue să conţină provocare către toţi cei interesaţi că dacă doresc a exopera vreo corectare, rectificare, întregire, descriere, adscriere sau transcriere în protocoalele de carte fondulă se-şi insinue pretensiunile în terminul precizat…în 8 luni*[56].

Adsta verb intranz. (din lat. **adstare**) A renunţa. *Starea faptică din chestiune nu o consider deposesiune, ci de relaţiune de serviciu de la care intimaţii pot oricand adsta*[57].

Alatură subst. fem. (din latina medievală **allatura**) În dreptul maghiar aplicabil în Transilvania, zestrea pe care o aducea femeia la încheierea căsătoriei. *A trecut timpul căsătoriilor din amor curat şi ajungem în o eră nouă în care abia se leagă matrimoniu fără alatură*[58].

Amova verb traz. (din lat. **amoveo,-ere**)A îndepărta, a înlătura. *Nu pot purta oficiul de tutelă sau curatelă persoanele cari…au fost amovate de la exercitarea potestităţii paterne sau cari pentru lipsă de încredere au fost amovate de la tutelă sau curatelă* [59].

Amovare subst. fem. (din **amova)** Îndepărtare, înlăturare. *Funcţiunea executorului testamental înceată… prin amovare de la funcţiune de către judecătoria lăsământală*[60].

Ansă[2] subst. fem. (din lat. **ansa**) Motiv. [61] *Dispoziţiunea legii poate apare de stranie şi poate da ansă de dubietate.* [62]

Anticretic,-ă adj. (din lat. **antichreticum**) Referitor la contractual de antihreză. *Spre caracterizarea abuzurilor cari se fac sub masca acestor contracte anticretice, amintesc că datoraşul pentru alimente de o valoare bagatelă transcrie moşioara sa pe jidanul… care apoi ca proprietar dă cu arendă moşioara datoraşului* [63].

Apert,-ă *adj. (din lat.* ***apertus)*** Deschis, descoperit. *Este clar şi evident că asupra apei curgătoare… şi asupra mării aperte nu se poate constitui proprietate* [64].

Atav subst. masc. (din lat. **atavus**) (În vechiul sistem succesoral maghiar aplicabil în Transilvania) Tată al unui proav sau al unei proave. *Înţelegem sub acest concept mai ales avere imobilă care de la antecesori (moşi, strămoşi, avi, proavi şi atavi) a trecut pe cale de ereditate legală la descendenţi sau alţi urmaşi ai unei şi aceleiaşi familii)* [65].

Atavă subst. fem (din lat. **atavia**) (În vechiul sistem succesoral maghiar aplicabil în Transilvania) Mamă a unui proav sau al unei proave. *Părinţii proavilor şi proavelor se numesc atavi, atave* [66].

Banatic, -ă adj. (din latina medievală **Banaticus**) Bănăţean. *Confrontând această motivare şi …textul… identic…al ,, urbariului banatic" emis în anul 1780… e fără dubiu că culegerea de lemne uscate… fără solvire sau altă contraprestaţiune… a fost acel favor care le-a competat iobagilor banatici*[67].

Capace adj. inv. (din lat. **capax, -cis**) Capabil, apt. *Dreptul de ereditare al eredelui substitut atunci începe…şi anume în cazul dacă eredele sau substitutul anterior nu e capace a eredita* [68].

Cava verb tranz. (din lat. **cavo,-are**) A săpa. *Dacă proprietarii de pământ doresc…a cava astfel de minerale sunt datori…a cere aceasta după regula acestei legi la autoritatea minieră*[69].

Cavare subst. fem. (din **cava**) Săpare. *Cavarea acestor fel de minerale au exercitat pentru dânşii* [70].

Cavă subst. fem. (din lat. **cava**) Groapă, săpătură, puţ de mină. *Măsura de cavă cerută sau fundul de cavă se extinde sub pământul mai multor posesori* [71].

Cesant subst. masc. (din lat. **cessans,-tis**) (În opoziţie cu cesionar) Persoană care face o cesiune. Sinonim : cedent. *Cesionarul în afară de cartea fondulă încă stă în relaţiune de drept nu numai cu cesantul, ci şi faţă de proprietarul ipotecei* [72].

Civ subst. masc. (din lat. **civis**) Locuitor al unui oraş, orăşean. *La văduvele civilor din oraşe nu se aplică dispoziţiunea* [73].

Clauzulare subst. fem. (din **clauzula,** conform *clauzulă,* din lat. *clausula)* Redactare a clauzelor unui act. *Este dovedit că aceste intercalări şi ştergeri, nu au existat la facerea, respectiv clauzularea testamentului* [74].

Clauzulat,-ă adj. (din **clauzula**, conform lat. *clausula)* (Despre un act.) Care a fost redactat. *Ambele exemplare se vor încheia cu finea fiecărei luni şi clauzulate…se vor înainta primpretorului*[75].

Cluda verb tranz. (din lat. **cludere**) A închide, a opri. *Adevăratul motiv a fost că chiriaşul a cludat pe închirietor şi a închis prăvălia pentru a scăpa de contract*[76].

Cludare subst. fem (din **cluda**) Încetare, închidere oprire. *Nu este caz de cludare, chiriaşul a exercitat dreptul său.* [77].

Coluda verb intranz. (din lat. **colludo,-ere**) A fi de conivenţă, a se înţelege în secret spre a prejudicia (pe cineva). *Eredele…în aşa mod a coludat cu a treia persoană că această persoană poate fi obligată la desdăunare*[78]. *Creditorul…nu poate ataca testamentul sau donaţiunea că violează porţiunea legitimă a debitorului pe baza că rezervatarul a coludat cu comoştenitorii sau donatarii spre păgubirea creditorului*[79].

Comixtiune subst. fem. (din lat. **commixtio,-onis**) Amestecare. *Dacă obiectele unite prin confuziune sau mixtiune sunt de acelaşi soiu, sunt omogene, atunci se naşte proprietate comună în proporţiunea confuziunii sau a comixtiunii*[80].

Concuba verb intranz. (din lat. **concubo,-ere**)1. A se culca cu cineva . 2. A întreţine relaţii sexuale. *Dacă însă după adulteriu, bărbatul locuind şi concubând cu ea, cu ştiinţă ar aproba conduita ei imorală, atunci şi dotaliţiul şi-l va recăpăta* [81].

Concubare subst. fem (din **concuba**) Întreţinere de relaţii conjugale. *Dacă însă mireasa după concubare fără copii şi fără testament ar deceda...-căci poate dispune despre acele* [obiecte] *prin testament-vor rămâne bărbatului*[82].

Concubat,-ă (din **concuba**) Care întreţine relaţii conjugale. *Remuneraţiunea ce se dă din averea bărbatului ca preţ pentru virginitatea fecioarei concubate*[83].

Conştiu,-ie adj. (din lat. **conscious**) Conştient. *Judele conştiu de misiunea sa…va îndeplini fidel şi corect oficiul său nobil în această privinţă.* [84].

Conturbator subst. masc. (din lat. **conturbator,-oris**) Cel ce conturbă. *Cel violat în posesiunea sa faptică… uza de forţă vasă zică pe ocupator sau conturbator simplumente îl scotea afară din bunuri cu forţa*[85].

Convinca verb tranz. (din lat. **convinco,-ere**) 1.A dovedi (pe cineva) ca vinovat. 2. A constrânge, a oblige. *Judecătoria…respingea excepţiunea şi le convinca (adică le obligă a solvi)* [86]. *Totodată, convincă pe intimaţi să solvească reclamantului ca spese de proces … şi sub greument de execuţiune 17.000 (şaptesprezece mii) lei* [87].

Convincare subst. fem. (din **convinca**) Obligare, constrângere. *Reclamantul nu a cerut şi convincarea reclamantului al doilea* [88]. *Intimata cere…şi convincarea reclamantului la plătirea speselor*[89].

Convincat,-ă adj. (din **convinca**) 1.Carea a fost dovedit vinovat. 2. Care a fost obligat. *Instanţa de apel nu a stabilit faptul că intimaţii convincaţi ar fi vândut vacile din litigiu cu preţul judecat*[90].

Convincător,-oare adj. (din **convinca+**sufixul *–tor*) Care obligă sau constrânge. *În sentinţa convincătoare(condamnatoare) statul îl obligă pe intimat faţă de reclamant, adică pe debitor faţă de cel autorizat*[91].

Crudelitate subst. fem (din lat. **crudelitas,-atis**) Cruzime. *Lor nu le trebuia dreptul de coachiziţie, ci dreptul de a împedeca pe iobagii muncitori din satele domeniilor lor sa nu-I părăsească, să nu fugă în alte teritorii domeniale unde nu erau maltrataţi cu atâta crudelitate ca în satele lor*[92].

Curand subst. masc. (din lat. **curandus**) Persoană aflată sub curatelă .*Curatorul numit de sedria orfanală …nu poate reprezenta pe curand căci capacitatea acestuia nu este restrânsă*[93].

Curatelat,-ă subst. masc şi fem. şi adj. (din lat. medievală **curatelatus**) (Persoană) care se află sub curatelă . *Contractele de ereditare făcute de minori, tutelaţi sau curatelaţi* [94].*Curatela ordonată…nu atinge facultatea de activitate a curatelatului*[95].

Curatoric,-ă adj.(din lat. **curator**) Referitor la curator, care aparţine curatorului. *Reprezentarea curatorică se restrânge la afacerile împreunate cu manipularea, administrarea averii*[96].

Cvartaliţiu subst. neutru/Variantă lexicală : **cuartaliţiu** (din latina medievală **quartalitium**) Normă de drept nobiliar în materia moştenirii ce a funcţionat în Transilvania până la revoluţia de la 1848, potrivit căreia fetele, dacă existau şi fraţi, puteau moşteni numai o pătrime din contravaloarea imobilelor lăsate de nobilul defunct. *Cu sistemul de donaţiune regie era în stransă legătură instituţiunea cuartaliţiului, care a constat în acea că din bunurile donate numai în favoarea liniei bărbăteşti, fetele sau următorii fetelor…au putut pretinde a patra parte….; acestă avere, adică cvartaliţiul, primit de la frate…cu ocaziunea măritagiului o ducea şi preda bărbatului spre folosinţă.* [97].

4.**NOTE**

[1] Alexandru Herlea, *Georgiu Plopu.Viaţa, opera, gândirea juridică,* în Studii de drept românesc, anul 7(40), nr. 2, 1995, p.203.

[2] Georgiu Plopu, *Părţi alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărţilor Funduare Cluj, 1923, p.14

[3] Ibidem

[4] Al. Herlea, *op. cit.* p.204

[5] Ibidem

[6] Ibidem, p.205

[7] Ibidem, p.206

[8] V. Pastia, în ,,Revista cercului juridic bănăţean", 1937, nr.10, p.389, apud Al. Herlea, op. cit., loc cit.

[9] Salvador Brădeanu, *Ştefan Laday şi contribuţia sa în literatura juridică română, în Revista română de drept,* 1968, nr.12, p.61

[10] Ibidem,p.62

[11] Ibidem

[12] Ibidem, p.263

[13] Ibidem, p.64

[14] Ibidem

[15]Ibidem

[16] Ibidem, p. 70

[17] Ibidem, p.71

[18] Ibidem, p.65

[19] Ibidem,p.69

[20] Ibidem, p.67

[21] Georgiu Plopu, *Părţi alese din dreptul privat ungar,*Tomul I, I partea generala. II Dreptul real, Oradea Mare, Tipografia Ateneul 1929, p.167

[22] Ştefan Laday, *Cărţile funduare,* Cluj, Institutul de Arte Grafice ,,Cultura", 1923, p.31

[23] Ibidem, p.28

[24] Ibidem, p.26

[25] Idem, *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile şi regulamentele modificatoare cuprinzând şi jurisprudenţa*, vol. I, Cluj, Editura Ministerului Justiţiei-Directoratul General Cluj, 1924, p.396

[26] Georgiu Plopu, *Părţi alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărţilor Funduare Cluj, 1923, p.14

[27] Ştefan Laday op. cit., p.203

[28] Ibidem, Vol.II, secţiunea II, Cluj, Editura Curţii de Apel Cluj, 1926,p.104

[29] Georgiu Plopu, op. cit, p.45

[30] Ştefan Laday op. cit., p.502

[31] Georgiu Plopu, op. cit, p.21

[32] Ştefan Laday, op. cit., Vol.II, secţiunea I, Cluj, Editura Curţii de Apel Cluj, 1926,p.57

[33] Georgiu Plopu, op. cit, p.138

[34] Georgiu Plopu, *Părţi alese din dreptul privat ungar,Tomul I, I Partea generala. II Dreptul real*, Oradea Mare, Tipografia Ateneul 1929, p.33

[35] Georgiu Plopu, *Părţi alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărţilor Funduare Cluj, 1923, p.127

[36] Ştefan Laday, op. cit. Vol I, 1924,p.771

[37] Georgiu Plopu, op. cit., p.53

[38] Ştefan Laday, op. cit. Vol.II, secţiunea I,1926,p.33

[39] Georgiu Plopu, op. cit., p.300

[40] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea II, 1926, p.250

[41] Georgiu Plopu, op. cit., p.795

[42] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea I, 1926, p.196

[43] *Micul Dicţionar Academic* înregistrează omonimul ***accrescent*** din domeniul botanicii, cu etimologia franţuzescul *accrescent,*definit „Care continuă să crească până la maturitatea fructului”

[44] Georgiu Plopu, op. cit., p.586

[45] Ibidem

[46] Ştefan Laday, op. cit.,p.69

[47] Georgiu Plopu, op. cit.,p.156

[48] Ibidem,p.108

[49] Ştefan Laday, op. cit., Vol. I, p.207

[50] Ibidem,p.452

[51] Georgiu Plopu, op. cit.,p.150

[52] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea II, p.104

[53] Georgiu Plopu, op. cit.,p.286

[54] Ştefan Laday, op. cit., Vol. I, p.502

[55] Georgiu Plopu, op. cit.,1929,p.187

[56] Ibidem, p.1111

[57] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea I, p.430

[58] Georgiu Plopu, op. cit.,1923,p.27

[59] Ibidem, 1929,p.69

[60] Ibidem, 1923,p.975

[61] *Micul Dicţionar Academic* înregistrează omonimul ***ansă*** din domeniul tehnicii cu etimologie franţuzescul **anse**

[62] Georgiu Plopu, op. cit.,1923,p.942

[63] Ibidem, 1929,p.788

[64] Ibidem, 1923,p.665

[65] Ibidem, 1923,p.199

[66] Ibidem,p.209

[67] Ibidem, 1929,p.1017

[68] Ibidem, 1923,p.594

[69] Ibidem, 1929,p.620

[70] Ibidem

[71] Ibidem,p.622

[72] Ibidem,p.829

[73] Ibidem,p.355

[74] Ibidem,p935

[75] Ştefan Laday, op. cit., Vol. I, p.161

[76] Ibidem, op. cit., Vol. II, secţiunea II, p.376

[77] Ibidem

[78] Georgiu Plopu, op. cit.,p.493

[79] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea I, p.357

[80] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.390

[81] Ibidem,1923,p.47

[82] Ibidem,p.23

[83] Ibidem,p.28

[84] Ibidem,p.628

[85] Ibidem,1929,p.302

[86] Ibidem,1923,p.109

[87] Ştefan Laday, op. cit., Vol. II, secţiunea I, p.430

[88] Georgiu Plopu, op. cit.1923,p.447

[89] Ştefan Laday, op. cit., p.426

[90] Ibidem,Vol.II, secţiunea II, p.493

[91] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.127

[92] Ibidem, 1923, p.56

[93] Ştefan Laday, op. cit., p.47

[94] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.877

[95] Ştefan Laday, op. cit., p.31

[96] Ibidem

[97] Georgiu Plopu, op. cit.1923,p.26

5. **BIBLIOGRAFIE**

Brădeanu Salvador, *Ştefan Laday şi contribuţia sa în literatura juridică română, în Revista română de drept,* 1968, nr.12

Herlea Alexandru, *Georgiu Plopu.Viaţa, opera, gândirea juridică,* în Studii de drept românesc, anul 7(40), nr. 2, 1995

Laday Ştefan, *Cărţile funduare,* Cluj, Institutul de Arte Grafice „Cultura", 1923

Laday Ştefan, *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile şi regulamentele modificatoare cuprinzând şi jurisprudenţa*, vol. I, Cluj, Editura Ministerului Justiţiei-Directoratul General Cluj, 1924, Vol.II, secţiunea I şi secţiunea II, Cluj, Editura Curţii de Apel Cluj, 1926

Plopu Georgiu, *Părţi alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărţilor Funduare Cluj, 1923

Plopu Georgiu, *Părţi alese din dreptul privat ungar,*Tomul I, I partea generala. II dreptul real, Oradea Mare, Tipografia Ateneul, 1929

****Mic Dicţionar Academic,A-Me,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010